

Correctievoorschrift VWO

2025

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Kunst voor het volk: reliekschrijven, souvenirs en dansrages

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Verschillende momenten/elementen uit het verhaal worden in één beeld weergegeven (Karel ligt in bed én staat voor het raam. / Er is geen eenheid van tijd).
- Het landschap (water, bomen) en/of Karel is 'opgeklapt' weergegeven (zonder perspectivische verkorting, zodat de kijker Karel duidelijk ziet liggen / het landschap/de route goed kan zien).
- De vormen zijn schematisch / vereenvoudigd ('stripachtig'), bijvoorbeeld de bomen, de architectuur, de sterren.
- De vormen worden met duidelijke contouren / contourlijnen weergegeven, bijvoorbeeld de vingers/hand van Jacobus.
- Er worden, net als in een strip, omlijnningen/kaders gebruikt voor de (verschillende) scènes. Zo is er een kader om het hele verhaal en een lijn / kader (gevormd door de muur van het kasteel en toren) tussen de slaapkamer en de route naar Santiago.
- De achtergrond is vaak effen / is niet ingevuld.
- De figuren zijn te identificeren aan de hand van hun attribuut / symbolen. (Bijvoorbeeld de keizer aan zijn kroon en/of de heilige aan zijn aureool.)
- Karel en/of de heilige Jacobus zijn (in verhouding tot de ruimte) erg groot afgebeeld (zodat de kijker de belangrijkste verhaalelementen goed kan zien).
- Karel en/of de heilige Jacobus zijn met duidelijke / grote gebaren afgebeeld (zodat de kijker de belangrijkste verhaalelementen goed kan 'lezen').
- De voorste wand van de (slaap)kamer is weggelaten om te kunnen laten zien wat er binnen gebeurt.
- Het verhaal is van links naar rechts te lezen / volgen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

De kracht wordt bepaald door (twee van de volgende):

- van wie het reliek afkomstig is / het belang van de persoon in het geloof / in de Bijbel. (Gaat het bijvoorbeeld om een reliek van Jezus of is het reliek afkomstig is van een minder belangrijke heilige?)
- wat het reliek is. (Gaat het om een deel van het lichaam (primair) of om een voorwerp (secundair?)
- welk lichaamsdeel het is. (Bijvoorbeeld een hart kan waardevoller zijn dan een bot.)
- welke rol / functie / betekenis het reliek in een heiligenleven of Bijbelverhaal had. (Was het reliek bijvoorbeeld van belang bij een wonder van een heilige of was het van betekenis in het leven van Jezus, zoals het kruis?)
- hoe groot of compleet het reliek is. (Een heel bot of een botsplinter / een deel van een kledingstuk is minder waardevol dan een compleet kledingstuk.)
- in hoeverre het reliek relateert aan dat wat de gelovige wenst (bijvoorbeeld kinderen of een goede gezondheid).
- de authenticiteit van het reliek. (Is het reliek gecertificeerd / is het erkend door de Kerk in Rome?)

per juist antwoord

1

3 maximumscore 2

- controle kwaliteit van de edelsmeedkunst (een van de volgende): 1
 - Het reguleren van de opleiding (bijvoorbeeld in opzet, duur, aantal leerlingen, meesterschapsproef).
 - Het bijhouden/reguleren van de kwaliteit/zuiverheid/samenstelling van de te gebruiken grondstoffen (zuiverheid van metalen en edelstenen).
 - Het reguleren van de afmetingen / de vorm van producten.
 - Het controleren van aan- en verkoop(kanalen).
- bescherming tegen concurrentie (een van de volgende): 1
 - Alleen leden van het gilde konden opdrachten krijgen / mochten verkopen in de stad.
 - Het gilde bepaalde wie er lid kon worden / blijven (edelsmeden van buiten de stad werden meestal geweerd).
 - Er waren door het gilde gereguleerde prijzen voor producten (de inkoop van materialen en de verkoop van producten).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

drie van de volgende:

- verticaal gericht
- spitsbogen
- skeletbouw
- steunberen
- pinakels / spitsen / kleine torentjes
- hoge (smalle) raampartijen
- de wand bestaat vrijwel geheel uit glas
- maaswerk / traceerwerk
- rozetten / roosvenster
- kruisribgewelf
- beelden die loskomen van de gevel

per juist antwoord

1

5 maximumscore 3

- De Kerk kon inkomsten verkrijgen door (twee van de volgende):
 - aflaten (te verkopen).
 - collectes (te houden).
 - de verkoop van (kerkelijke / christelijke) aandenkens / voorwerpen (bijvoorbeeld rozenkransen, beeldjes, ampullen met water en olie).
 - het verhuren van (kerkelijke) ruimte/grondgebied (om bijvoorbeeld een marktstal te plaatsen).
- De stedelijke burgerij kon inkomsten verkrijgen doordat pelgrims geld uitgaven aan bijvoorbeeld overnachtingen / eten / vertier / producten (bijvoorbeeld pelgrimsinsignes, pelgrimshoorns).

2

1

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

6 maximumscore 2

De Kerk stond het (heidense) hoornblazen op deze manier toe, omdat (twee van de volgende):

- het volk op deze manier actief betrokken kon raken bij het geloof.
- het buiten het kerkgebouw plaatsvond (en dus de waardigheid van de heilige plek niet aangetast werd).
- een heidense traditie op deze manier een christelijke traditie werd. / een heidense associatie op deze manier werd vervangen door een christelijke.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

Pelgrims namen insignes mee naar huis (twee van de volgende):

- om bewijs te leveren dat heilige plaatsen en/of de relieken daadwerkelijk bezocht waren (wat bijvoorbeeld nodig was in het geval van een strafbedevaart).
- ter herinnering / als souvenir (voor de pelgrim zelf).
- om (thuis) kracht uit te putten, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid of de liefde.
- (als statussymbool / bewijs) om te laten zien hoe devoot/toegewijd ze als gelovige zijn (hoe meer plekken bezocht, hoe vromer de pelgrim).
- (als financieel of sociaal-maatschappelijk statussymbool / bewijs) om te laten zien dat ze vermogend genoeg waren om zo'n reis (naar bijvoorbeeld Jeruzalem) te kunnen ondernemen.

per juist antwoord 1

8 maximumscore 2

- De Kerk had bezwaar tegen dans, omdat (een van de volgende): 1
 - het een verleiding zou vormen (tot zinnelijk genot) / lustopwekkend zou zijn / het onzedelijk werd gevonden.
 - het lichamelijke voorop kwam te staan (in plaats van het geestelijke).
 - het duivels zou zijn (de danslust zou aangewakkerd worden door de duivel).
- Op de afbeelding is te zien dat (een van de volgende): 1
 - een vrouw danst met een half-mens half-dierlijk figuur / een personificatie van de duivel.
 - beide figuren (samen) opgaan in lichamelijk plezier (ze hebben beiden hun handen omhoog, de voet vooruit, een gespiegelde houding).
 - er sprake is van (een spel) van verleiding: de duivelse figuur daagt de vrouw uit (hij draagt haar hoofdkapje / hij spiegelt haar houding).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

- kracht (twee van de volgende): 2
 - Gaandeweg neemt de hevigheid/intensiteit/kracht van de bewegingen toe (en worden de bewegingen groter), alsof de ziekte aan kracht wint.
 - De aanzet van de beweging komt uit een klein (geïsoleerd) deel van het lichaam (schouder, hals) en zet zich door naar andere delen van het lichaam, alsof de ziekte zich verspreidt.
 - De beweging verplaatst zich/verspreidt zich (als een ziekte) door de rest van het lichaam met een golfbeweging/waving (bijvoorbeeld een arm of schouder zet de rest van het lichaam in beweging).

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- In de montage (een van de volgende): 1
 - zijn de beelden waarin dansbewegingen sterker worden achter elkaar geplaatst: eerst geen beweging, dan kleine bewegingen en vervolgens grote bewegingen.
 - zijn de beelden waarin de verspreiding toe lijkt te nemen achter elkaar geplaatst: eerst zijn de personages nog niet bezeten, bewegen ze normaal. Later zien we 'besmette' individuen die dansen en aan het eind zien we een hele groep van bezeten, dansende mensen.
 - worden in de loop van het filmfragment de shots korter: de beelden met 'besmette' mensen wisselen sneller, waardoor de indruk wordt gewekt dat de verspreiding versnelt.
 - is sprake van slow motion (rond 32 seconden), hierdoor krijgt dit moment nadruk en/of wordt de kracht / expressie uitvergroot en wordt de (toenemende) kracht van de uitbraak / van het virus verbeeld.
 - is sprake van flashback / flashforward waardoor het beeld van doorgeven van een virus ontstaat: bijvoorbeeld een van de 'besmette' personen staat in een winkel en besmet daar een van de andere wachtenden (die vreemde, kleine bewegingen begint te maken).

Blok 2 Volksvermaak of verheven kunst?

10 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het tafereel is gesitueerd in een alledaagse omgeving (in dit geval een café / kroeg / kamer).
- Het lijkt een situatie (activiteit) uit het dagelijks leven (een voordracht / bijeenkomst van rederijkers).
- Het betreft de (stereotiepe) uitbeelding van een specifiek beroep / een specifieke praktijk (in dit geval van de rederijkersvereniging).
- Het is een tafereel met (overwegend) 'gewone' / 'eenvoudige' mensen.
- De voorstelling is kluchtig te noemen (handtastelijkheden / karikaturale koppen / drinkende mensen). / De voorstelling toont losbandig gedrag.
- De voorstelling (met zijn symboliek, met het tonen van het verkeerde voorbeeld) lijkt ter lering en vermaak.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- (kritisch) Steen was kritisch, want (een van de volgende): 1
 - hij zet de rederijkerscultuur neer als losbandig / wellustig / gericht op drinken en/of plat vermaak. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de rommelige, kroegachtige omgeving / de man die de vrouw betast / het drinken / het handelen of gokken / het neerzetten van de voordracht als amusant (in plaats van als hoogstaande taalkunst).
 - hij plaatst zichzelf op een (kritische) afstand. Dit blijkt uit het feit dat Steen zichzelf helemaal achteraan (in het publiek) heeft weergegeven.
- (positief / mogelijk een opdracht) Steen was positief, want (een van de volgende): 1
 - hij zet de rederijkers met zorg / op een positieve manier neer. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de detaillering in de gezichten en/of fraaie kleding van de rederijkers, zoals bij de figuur die de voordracht houdt. (Dit kan opgevat worden als een in opdracht gemaakt portret.)
 - hij zet de meerderheid van het publiek zo neer dat het (al dan niet aandachtig) naar de rederijker lijkt te luisteren.
 - hij zet figuren die geen rederijker zijn / die zich niet met de voordracht bezighouden karikaturaal neer. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de veelbetekenende mimiek van de man en de vrouw op de voorgrond.
 - hij geeft hier een morele les, zoals ook de rederijkers vaak doen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het wellustige gedrag dat wordt veroordeeld door het overduidelijk als fout gedrag neer te zetten. / Dit blijkt bijvoorbeeld uit de rederijker (die de voordracht houdt) die zich afkeert van de losbandige praktijken.

12 maximumscore 2

twee van de volgende:

- gericht op (platte / grove) humor / vermaak
- een alledaagse setting (bijvoorbeeld een kroeg of op straat)
- een eigentijdse omgeving (Amsterdam rond 1700)
- gebruik van 'standaard' thematiek, bijvoorbeeld de domheid van de mens en/of een stereotiepe tegenstelling, bijvoorbeeld goedgelovigheid en/of domheid tegenover gewiekstheid
- een eenvoudig (te begrijpen) plot / eenvoudige handeling
- een morele les / waarschuwing / ter lering (en vermaak)
- karikaturen / gebruik van overdrijving
- volkse personages

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

- theatrale vormgeving: Jerolimo heeft duurdere / modieuzere kleding (meer kleur) / draagt een opvallende hoed / heeft een flamboyante haardos / heeft een opvallend rekwisiet (belletjes) / staat voor een opvallend rood voertuig / staat onder vele kleine, 'schitterende' spots, terwijl de Amsterdammers eenvoudiger gekleed zijn (in aardetinten) / aan een eenvoudige bar staan (met goedkope glazen) / onder een eenvoudige lamp staan. 1
- mise-en-scène (een van de volgende): 1
 - (plaatsing) De Amsterdammers staan tussen de toeschouwers in, Jerolimo staat alleen.
 - (plaatsing) De Amsterdammers en Jerolimo staan tegenover elkaar.
 - (plaatsing) De onderlinge afstand tussen de Amsterdammers en Jerolimo is groot.
 - (blikrichting, focus) De Amsterdammers kijken strak richting Jerolimo, terwijl Jerolimo rondkijkt / richting het publiek kijkt.
 - (het op- en afgaan) Jerolimo komt op / maakt een entree, terwijl de Amsterdammers vast staan op hun plek (aan de bar).
- spelvormgeving (een van de volgende): 1
 - (stem) De Amsterdammers praten met een plat / Amsterdams accent, Jerolimo spreekt met een zuidelijk accent.
 - (lichaam) Jerolimo zet zichzelf groots neer / komt met veel beweging of getrappel binnen / houdt de kin omhoog / maakt zichzelf lang / houdt de armen wijd / kijkt om zich heen of maakt contact. De Amsterdammers bewegen weinig / hebben een meer ingetogen houding / kijken vooral elkaar aan.

14 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- motto in tekst 1: Men denkt een ander/Jerolimo te kunnen vertrouwen / te kennen, maar schijn bedriegt: zijn (rijke) uiterlijk of (mooie) verhalen zijn een leugen (Jerolimo is in feite arm en licht opportunisten en goedgelovigen op). 1
- motto in filmfragment 2: Men denkt de Amsterdammers / stadsgenoten te kennen / te kunnen vertrouwen, maar schijn bedriegt: de Amsterdammers blijken zelf ook niet vrij van zonden en/of misdaden (zoals rokkenjagen en drinken / het slaan van hun vrouw / het verhandelen van vrouwen / (te veel) koppelgeld vragen / het frauderen met de boekhouding). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Vóór de opkomst van internet waren makers sterk afhankelijk van tv-producenten / omroepen/zenders (financieel en technisch voor de productie / voor wat betreft zendtijd / voor wat betreft artistieke ruimte die bepaald werd door de kijkcijfers). 1
 - Ná de opkomst van internet waren makers onafhankelijker van tv-producenten / omroepen/zenders en/of ze vormden een concurrent of bedreiging voor tv-producenten / omroepen/zenders (er ontstond een relatief laagdrempelige mogelijkheid om materiaal direct aan het publiek te tonen). 1
- of
- Het was vóór de opkomst van internet voor tv-producenten lastiger om nieuwe makers te vinden (buiten de tv-wereld bestond geen platform waarop nieuwe makers zich konden ontwikkelen / presenteren). 1
 - Door internet hebben makers een platform en zijn ze makkelijker te vinden voor tv-producenten. 1

16 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Het uitvergroete beeld van de provinciaal kan positief geïnterpreteerd worden als (een van de volgende):

- een trots op eigenheid/authenticiteit.
- trouw zijn aan de 'eigen' cultuur. / een toonbeeld van zelfvertrouwen vanwege een stevige worteling in de eigen cultuur.
- een andere cultuur (dan die van de stad) is even waardevol / interessant.
- een pleidooi voor het 'anders zijn dan de rest'. / wars zijn van de mainstream is lovenswaardig. / een viering van de 'onaangepastheid'.

17 maximumscore 2

- kritiek op artistiek vlak (een van de volgende): 1
 - een platvloerse / grove voorstelling van zaken
 - een weinig verheven thematiek/onderwerpkeuze
 - te platvloers taalgebruik (afwijken van de klassieke/retorische regels/normen)
 - te veel afleiding van het plot / te overdadig (te veel show / weinig inventief / een magere verhaallijn)
- kritiek op moreel vlak (een van de volgende): 1
 - het tonen of uitvergrooten van 'fout' gedrag, zonder daarop te reflecteren / zonder dit te veroordelen
 - het louter inspelen op vermaak, zonder daar een verheven boodschap / didactische functie aan te koppelen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (leerzaam) De film kan (behalve ter vermaak) dienen ter lering door overdreven voorbeelden te tonen van 'fout' gedrag (lachend de zeden tuchtigen).
- (heilzaam) Het publiek kan lachen en de film kan zo de melancholie verdrijven / kan zo werken als medicijn.
- (afleiding) Er worden veel emoties (hartstochten) getoond en/of er wordt spanning opgeroepen bij het publiek, op deze manier kan het publiek afleiding vinden van dagelijkse zaken / verantwoordelijkheden.
- (heilzaam) De film kan (met zijn humor, absurde situaties) helpen om te relativiseren, heftige gevoelens (hartstochten) te temperen, en zo helpen weer een heldere blik te krijgen / het oordeelsvermogen weer scherp te krijgen.

per juist antwoord

1

Blok 3 Van volkscultuur tot theaterdansen

19 maximumscore 3

- montage (twee van de volgende): 2
 - De shots worden afgewisseld met tussentitels waarin de credits van de film worden getoond. Dit doet denken aan de tussentitels in stomme films uit de jaren dertig.
 - In de film wordt een soort kleurenfilter toegepast die het beeld / de kleuren fletser / bruiner maakt.
 - De montage is traag te noemen (in vergelijking met de snelheid van monteren van nu).
 - De (gespeelde) scènes en de tussentitels duren even lang, dit is een ritme dat lijkt op het ritme van films uit de jaren dertig.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- speelstijl (een van de volgende): 1
 - Er wordt met overdreven gebaren/grote bewegingen (fysiek) / overdreven mimiek geacteerd bij de vlucht, dit doet denken aan de acteerstijl (slapstick) in stomme films.
 - Er wordt niet gesproken, dit doet denken aan stomme films.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De regelmaat van de muziek zorgt voor het gelijktijdig / ritmisch uitvoeren van de werkzaamheden (het laten neerkomen van de pikhouwelen, op de afterbeat).
- Het tempo van de muziek geeft de snelheid van de werkzaamheden aan.
- De herhaling in de tekst past bij de herhalende, monotone werkzaamheden.
- De muziek wordt gezamenlijk / als groep gezongen, en dat geldt ook voor de werkzaamheden (die worden gezamenlijk / als groep uitgevoerd).
- De tekst bestaat uit korte frasen (en kan door alle gevangenen worden meegezongen) en dit helpt om als groep de juiste cadans te vinden.
- De tekst van het lied gaat over (de arme / gevaarlijke) Lazarus die gezocht wordt door de sheriff en zo bezingen de gevangenen de situatie van een lotgenoot / zo bezingen de gevangenen in zekere zin hun eigen situatie.

per juist antwoord

1

21 maximumscore 2

- de intrede van geluidsdragers / van de grammofoon
- de intrede van de radio

1

1

22 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Boggs' zang heeft een klagend / droevig / donker / rauw karakter (klankkleur).
- Boggs gebruikt blue-notes in zijn zang. / Boggs gebruikt de bluestoonladder.
- Boggs maakt gebruik van dirty intonation in zijn zang.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- De hippiecultuur wordt gekenmerkt door een streven naar vrede / door protest tegen oorlog / door engagement. Deze song bevat deze thematiek en/of de goed verstaanbare (en meezingbare) tekst past daar goed bij.
- De hippiecultuur wordt gekenmerkt door een streven naar gezamenlijkheid / collectiviteit. Deze song heeft een goed meezingbare tekst en/of leent zich voor een gezamenlijke uitvoering.
- De hippiecultuur wordt gekenmerkt door het streven naar sociale rechtvaardigheid / gelijkheid. Deze song gaat over het lot van 'gewone' mensen (niet elitair).
- De hippiecultuur wordt gekenmerkt door een streven naar eenvoud / natuurlijkheid / authenticiteit. Deze song is eenvoudig / natuurlijk / direct / authentiek (niet commercieel of 'glad') en/of is met weinig middelen uit te voeren.

per juist antwoord

1

24 maximumscore 3

- afwijking begeleiding (een van de volgende): 1
 - Seeger speelt in de begeleiding een break. / Seeger stopt even met (banjo) spelen.
 - Seeger slaat het akkoord luider aan bij de tekst "They're all in uniform".
- afwijking zang (een van de volgende): 1
 - Bij de tekst "They're all in uniform" wacht Seeger even.
 - Bij de tekst "They're all in uniform" zingt Seeger (na de break) (iets) hoger en/of harder en/of duidelijker articulerend.
 - Seeger zingt het gedeelte "When will..." (vervolgens) meer ingehouden / zachter.
- verklaring voor de afwijking (een van de volgende): 1
 - Seeger benadrukt met deze afwijking zijn boodschap, het feit dat het gaat om mannen die moeten vechten in een oorlog.
 - Seeger benadrukt met de afwijking zijn onvrede met de oorlog.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Je danst met elkaar in een groep. / Er wordt als groep, samen gedanst. (Je hoeft niet uitgenodigd te worden, zoals bij een paardans / niemand zit aan de kant).
- De choreografie bevat wisselingen in de samenstellingen van paren en groepen. (Hierdoor danst iedereen met elkaar.)
- De danspassen vergen weinig/geen atletische vaardigheid. (Hierdoor kan (vrijwel) iedereen meedoen.)
- De inzet van de caller die de patronen roept. (Deze maakt het dansen eenvoudiger / toegankelijker, want de vormen/patronen worden benoemd en hierdoor kan (vrijwel) iedereen meedoen.)
- De choreografie is zo opgebouwd dat de dansers elkaar geregeld aankijken en/of aanraken. (Ze starten in een square en kijken naar elkaar toe. Hierdoor is er meer sociale interactie.)
- De choreografieën / patronen / bewegingen liggen vast. (Zo vormen ze een bevestiging van een gedeelde cultuur / gedeeld begrip / een gedeelde historie en verbinden ze een gemeenschap.)

per juist antwoord

1

26 maximumscore 2

- Kenmerk dat afgeleid is van squaredance (een van de volgende): 1
 - Er worden vierkanten (squares) gevormd.
 - Er wordt gedanst in groepen en/of paren (met gelijke aantallen mannen en vrouwen).
 - De choreografie bevat wisselingen in de samenstellingen van paren en groepen.
 - Er is sprake van in- en uitgaande bewegingen in de ruimte.
 - Het tempo is relatief hoog.
- Waarin de formaties afwijken van squaredance (een van de volgende): 1
 - Er is een solo (dit wijkt af van het egalitaire karakter van de squaredance).
 - Er is (ook / soms) sprake van groeperingen van drie personen / ze staan (ook / soms) in een driehoek.
 - Er is niet alleen / altijd sprake van duo's en/of squares van vier personen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

- kenmerk van academische dans (een van de volgende): 1
 - gebruik van de basisposities
 - het uitdraaien van de benen vanuit de heup (en dehors)
 - het dragen van spitzen / het gebruik van de spitzentechniek
 - snel en precies voetenwerk
 - opgestrekte lichaamshouding
 - sierlijke, vloeiende armhoudingen (zoals port de bras)
 - sprongen / veel beweging in de hoogtelaag hoog
 - pirouettes
 - het gebruik van danspassen en -acties zoals relevés en pliés
- vernieuwend ten opzichte van de academische dans (een van de volgende): 1
 - De snelheid / de flitsendheid / het showgehalte / het acrobatische van de dans.
 - De inzet van nieuwe/andere bewegingen, zoals: uitgeduwde heupen / geflexte handen / het hoog optillen van benen / hoge extensies.
 - De keuze voor een 'typisch' Amerikaans / niet-klassiek uitgangspunt.
 - Het ballet is abstract / plotloos (niet de uitbeelding van een verhaal).

28 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
 (ongelijkheid, uitsluiting) Het uitroepen van squaredance tot dé nationale Amerikaanse volksdans impliceert een hiërarchie / leidt tot uitsluiting / doet geen recht aan de verscheidenheid aan culturen (alsof de ene volksdans het land beter zou symboliseren dan een andere). Dit wekt de indruk dat bepaalde groepen meer gehoord/gezien worden dan andere / dat er sprake is van ongelijkheid.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 23 mei te accorderen.

Ook na 23 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

- afbeelding 1 Karel de Grote wordt in een droom aangesproken om de relieken van Jacobus te verdedigen tegen heidenen, reliëf in edelmetaal op Karelschrijn, ca. 1200 (zwart-wit foto), <https://www.espritduchemin.org/nl/sterrenweg>
- afbeelding 2 Karelschrijn, vervaardigd tussen 1200-1205, https://en.wikipedia.org/wiki/Karlsschrein#/media/File:Regione_mosana,_karlsschrein,_reliquario_a_cassa_di_carlomagno,_1182-1215,_06.jpg
- afbeelding 3 Mariaschrijn, vervaardigd tussen 1220-1239, <https://www.museumw.nl/een-nieuwe-gevel>
- afbeelding 4 Dom van Aken, <http://www.route-charlemagne.de/Stationen/Dom/index.html>
- afbeelding 5 Doorsnede van de veertiende-eeuwse koorhal van de Dom van Aken, http://www.dombaumeisterei.de/steckbriefe/aachen_html_7c3f1112.jpg
- afbeelding 6 Gekleurde prent uit de zeventiende eeuw, reliekvertoning Akense Heiligdomsvaart, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1632_Heiligtumsfahrt_Hogenberg.jpg
- afbeelding 7 Mariakleed wordt uit de Mariaschrijn gehaald voor de reliekvertoning bij de Heiligdomsvaart, Aken (2014), <https://www.welt.de/regionales/koeln/article128084028/Christen-pilgern-in-Aachen-zu-den-Windeln-Jesu.html>
- afbeelding 8 middeleeuwse 'Aachenhorn' of pelgrimshoorn uit Aken, https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand:Aachenhorn_K%C3%B6ln.jpg
- afbeelding 9 pelgrimsinsigne uit Aken, <https://hart.amsterdam/nl/page/43565/spiegelinsigne-uit-aken>
- afbeelding 10 Pelgrims met insignes op hun hoed, <https://www.ladepeche.fr/2022/06/09/compostelle-a-travers-les-ages-10347346.php>
- afbeelding 11 Dansende figuren, tekening in de marge van het Queen Mary psalter, 1310-1320, <https://demonagerie.tumblr.com/post/35109094786/british-library-royal-ms-2-b-vii-detail-of-f>
- filmfragment 1 Ceren Oran, Who is Frau Troffea?, 2019, www.youtube.com

Blok 2

- afbeelding 1 Jan Steen, De rederijkers – "In liefde vrij", 1665-1668, https://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Jan_Steen_-_The_Rhetoricians_-_%22In_liefde_vrij%22_-_WGA21728.jpg
- filmfragment 1 Theatergroep Aluin, De Hollanders, 2019, registratie van Theatergroep Aluin
- filmfragment 2 Theatergroep Aluin, De Hollanders, 2019, registratie van Theatergroep Aluin
- filmfragment 3 Steffen Haars en Flip van der Kuil, New Kids on the Block, sketch 3, 2008, www.youtube.com
- filmfragment 4 Steffen Haars en Flip van der Kuil, New Kids Turbo, 2010, www.youtube.com

Blok 3

- filmfragment 1 Joel en Ethan Coen, O Brother, where art thou?, 2001, www.youtube.com
- filmfragment 2 Joel en Ethan Coen, O Brother, where art thou?, 2001, www.youtube.com
- filmfragment 3 Pete Seeger, Where have all the flowers gone?, uitvoering 1962, www.youtube.com
- filmfragment 4 Instructiefilm voor squaredance uit 1947, www.youtube.com
- filmfragment 5 George Balanchine, Square Dance, 1957, www.youtube.com
- geluidsfragment 1 Dock Boggs, Pretty Polly, 1927, www.youtube.com

